

ΟΡΙΣΜΟΙ Β΄ΛΥΚΕΙΟΥ

ΛΑΚΩΝΙΚΟΤΗΤΑ

Λακωνικότητα: Η ικανότητα του ανθρώπου να εκφράζεται με μεσότητα, περιεκτικότητα και συντομία.

α) τρόπος έκφρασης που χαρακτηρίζεται από συντομία και περιεκτικότητα, ακρίβεια και κυριολεξία
β) με τον όρο λακωνικότητα επίσης αναφερόμαστε στην αντίληψη της ζωής που βασίζεται στη λιτότητα, την εγκράτεια.

γ) ως τρόπος σκέψης σημαίνει την ικανότητα του ατόμου να εστιάζει στην ουσία των καταστάσεων και προβλημάτων.

Προϋποθέσεις: πνευματική καλλιέργεια, ευρύτητα γνώσεων, άριστη γλωσσική κατάρτιση.

Φλυαρία /Απεραντολογία Η μακρηγορία, η χρήση ρητορικών τεχνασμάτων με πρόθεση την παραπλάνηση, τον αποπροσανατολισμό από την αλήθεια. Πολυλογία, περιττολογία χωρίς ουσία, άσκοπη ή ανόητη φλυαρία

Αμετροέπεια : έλλειψη μέτρου στα λόγια από άποψη ποσοτική

Μεγαλορρημοσύνη η χρησιμοποίηση υπερβολών ή πομπωδών εκφράσεων στο λόγο· μεγαλοστομία.

Βερμπαλισμός: η χρησιμοποίηση λέξεων, φράσεων και εντυπωσιακών ρητορικών σχημάτων σε ένα λόγο χειμαρρώδη, που είναι όμως κενός νοήματος, ασαφής, που δεν ανταποκρίνεται στις αντίστοιχες έννοιες.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ-Μ.Μ.Ε.

Κοινή γνώμη καλείται το σύνολο των ιδεών και πεποιθήσεων της πλειοψηφίας μιας κοινωνίας που αναφέρονται σε θέματα κοινωνικής ζωής (οικονομικά, πολιτικά, αισθητικά, εκπαιδευτικά, επιστημονικά, διεθνείς εξελίξεις κ.λ.π.)

Ενημέρωση καλείται η προσπάθεια ατόμων και κοινωνικών ομάδων να παρακολουθούν τις καθημερινές εξελίξεις σε όλους τους τομείς της ζωής και η προσπάθεια να πληροφορούνται από ποικίλες πηγές ώστε να διαμορφώνουν σφαιρική γνώμη.

Πληροφόρηση καλείται η μετάδοση πληροφοριών αναφορικά με όλους τους τομείς της πραγματικότητας που αναφέρονται στην πολιτική, οικονομική, κοινωνική και ηθικοπνευματική ζωή.

Αντικειμενική πληροφόρηση καλείται η αμερόληπτη και αντικειμενική παρουσίαση των γεγονότων χωρίς στρεβλώσεις, παραποιήσεις και υποκειμενικά σχόλια.

Παραπληροφόρηση: Η σκόπιμη προσπάθεια διαστρέβλωσης των ειδήσεων και των πραγματικών γεγονότων με σκοπό την εξαπάτηση της κοινής γνώμης. Καλείται και κατευθυνόμενη πληροφόρηση. Στην περίπτωση αυτή παραβιάζονται βασικές αρχές του κώδικα δημοσιογραφικής δεοντολογίας και σε ακραίες περιπτώσεις αξιοποιούνται τεχνικές προπαγάνδας.

Υπερπληροφόρηση : Η μετάδοση τεράστιου όγκου πληροφοριών από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (έντυπα, ηλεκτρονικά, ψηφιακά), σε τέτοιο βαθμό, ώστε να καθίσταται δύσκολη για τον άνθρωπο ή ακόμη και αδύνατη η επεξεργασία, η αφομοίωση και ο έλεγχος της αξιοπιστίας τους. Ο όρος εισήχθη από τον Αμερικανό συγγραφέα και μελλοντολόγο Άλβιν Τόφλερ (Alvin Toffler), οποίος υποστηρίζει ότι στην εποχή της παγκοσμιοποίησης –και με την καθοριστική συμβολή του διαδικτύου (Internet)– αυξάνεται με ταχύτατους ρυθμούς η ποσότητα των μεταδιδόμενων πληροφοριών. Αυτή η δραματική αύξηση του όγκου τους και η αμφίβολης αξίας, συχνά, ποιότητά τους ενέχει τον κίνδυνο της παραπληροφόρησης.

ΟΡΙΣΜΟΙ ΕΝΝΟΙΩΝ Β' ΛΥΚΕΙΟΥ επιμέλεια Μαρία Κάππου

Δημοσιογραφία καλείται η συλλογή, η καταγραφή και η δημοσίευση ή παρουσίαση ειδήσεων στα μέσα μαζικής ενημέρωσης (έντυπος και ηλεκτρονικός τύπος). Επομένως η δημοσιογραφία συνιστά μια επικοινωνιακή πράξη στην οποία συμμετέχουν ο δημοσιογράφος (πομπός)-το μέσο (προφορικός ή γραπτός δημοσιογραφικός λόγος)-ο αναγνώστης ή ακροατής-δέκτης.

Είδη της δημοσιογραφίας είναι η ειδησεογραφία και η ερμηνευτική δημοσιογραφία.

α) Ειδησεογραφία ονομάζεται η καταγραφή και παρουσίαση των ειδήσεων.

β) Ερμηνευτική δημοσιογραφία : Με τον όρο ερμηνευτική δημοσιογραφία αναφερόμαστε σε κείμενα του τύπου όπως άρθρα, σχόλια, χρονογραφήματα, γελοιογραφίες, που ερμηνεύουν και σχολιάζουν τα γεγονότα, τις ειδήσεις της επικαιρότητας.

Δημοσιογραφική δεοντολογία: το σύνολο των κανόνων και αρχών που αναφέρονται στην επαγγελματική συμπεριφορά των δημοσιογράφων, τις μεθόδους παρουσίασης των ειδήσεων, τον τρόπο άσκησης των καθηκόντων τους και τον τρόπο αντιμετώπισης του κοινού, του πολιτισμού και της γλώσσας.

Φημολογία : Η σκόπιμη (και συστηματική) διάδοση φημών σχετικά με ζητήματα ευρύτερου δημόσιου ενδιαφέροντος (πολιτικά, κοινωνικά, οικονομικά), με αποκλειστικό στόχο τον επηρεασμό και την καθοδήγηση της κοινής γνώμης. Η φημολογία προϋποθέτει τη συνεργασία των μέσων ενημέρωσης και αποτελεί ισχυρό όπλο τόσο της πολιτικής επικοινωνίας όσο και της προπαγάνδας.

Προπαγάνδα καλείται η χρήση μεθόδων χειραγώγησης της κοινής γνώμης (ρητορικά και σοφιστικά τεχνάσματα, ανεξακρίβωτες πληροφορίες, παραποιημένα στοιχεία, διαστρέβλωση της αλήθειας) με σκοπό τον έλεγχο ή τον αποπροσανατολισμό της κοινής γνώμης. Επιχειρείται με αυτό τον τρόπο η παγίδευση/εξαπάτηση του δέκτη με σκοπό να συναινέσει σε αποφάσεις που αποσκοπούν στην επιδίωξη ιδιοτελών σκοπών αντίθετων με το δημόσιο συμφέρον.

Κριτική καλείται η αξιολόγηση προσώπων, θεσμών, ενεργειών, αποφάσεων, καλλιτεχνικών εκδηλώσεων και επιστημονικών έργων, εκπαιδευτικών θεμάτων, της επικαιρότητας γενικότερα και όλων των ζητημάτων που μπορεί άμεσα ή έμμεσα να ενδιαφέρουν την κοινωνία. Η δημοσιογραφική κριτική εκφράζεται είτε με την ερμηνευτική δημοσιογραφία είτε με σχόλια.

Σχόλιο: Με τον όρο σχόλιο εννοούμε την έκφραση της γνώμης ή των συναισθημάτων ή και της στάσης του δημοσιογράφου απέναντι στα γεγονότα.

Τα σχόλια μπορεί να είναι:

-θετικά, επιδοκιμαστικά, επαινετικά, εγκωμιαστικά, ευμενή

-κριτικά, αναλυτικά, τεκμηριωμένα, αντικειμενικά

-αρνητικά, μεροληπτικά, εμπαιχθή, δηκτικά, δογματικά, ειρωνικά, καυστικά, σαρκαστικά, επικριτικά, δυσμενή

Μέσα μαζικής ενημέρωσης καλούνται οι δίαυλοι επικοινωνίας που αξιοποιούνται από τους δημοσιογράφους για τη διάδοση/διάχυση των πληροφοριών με σκοπό την ενημέρωση/πληροφόρηση της κοινής γνώμης.

Τύπος: το σύνολο των εντύπων (εφημερίδες και περιοδικά) που εκδίδονται και κυκλοφορούν καθημερινά ή σε τακτά χρονικά διαστήματα.

Ελευθερία του τύπου καλείται το δικαίωμα που έχουν όλοι οι άνθρωποι να εκφράζουν και να δημοσιοποιούν ελεύθερα τη γνώμη τους, να μεταδίδουν και να δέχονται πληροφορίες χωρίς ξένη παρέμβαση.

Τύπος-Τέταρτη εξουσία: Αρέσει στους εκπροσώπους του τύπου να αυτοαποκαλούνται ως τέταρτη εξουσία, δηλ. μετά τη νομοθετική, εκτελεστική και δικαστική. Με αυτό τον χαρακτηρισμό αναφέρονται στη δύναμη επιβολής και διαμόρφωσης της κοινής γνώμης. Ωστόσο, η μεγάλη διαφορά μεταξύ των άλλων εξουσιών και του τύπου είναι ότι αυτές στηρίζουν τη νομιμότητά τους στο σύνταγμα και τους νόμους, κάτι το οποίο δεν συμβαίνει στην περίπτωση του τύπου που πολλές φορές αυθαιρετεί και παραβιάζει τους στοιχειώδεις κανόνες της δημοσιογραφικής δεοντολογίας.

Κίτρινος τύπος: Με τον όρο αυτό εννοούμε το σύνολο των εφημερίδων και των περιοδικών με σκανδαλοθηρικό περιεχόμενο που δεν τηρεί τις αρχές του κώδικα δημοσιογραφικής δεοντολογίας με σκοπό τον εντυπωσιασμό και την αύξηση της κυκλοφορίας.

Τηλεοπτικά σκουπίδια: Εκπομπές που προκαλούν καυγάδες ανάμεσα στους καλεσμένους ή τους εξευτελίζουν, κουτσομπολίστικες εκπομπές, σχολιασμός της ιδιωτικής ζωής «επωνύμων», δελτία ειδήσεων που εστιάζουν σε κουτσομπολιά.

Τηλεδικεία: εκπομπές που ασχολούνται με δημόσιες υποθέσεις και σκάνδαλα, στις οποίες «ανακρίνονται» και καταδικάζονται πολιτικά πρόσωπα με στοιχεία που στηρίζονται σε ρεπορτάζ αμφιβόλου αλήθειας από δήθεν αποκαλυπτικές εκπομπές με σκοπό την αύξηση της τηλεθέασης.

Ηλεκτρονικός τύπος με τον όρο αυτό εννοούμε το σύνολο των ηλεκτρονικών μέσων που χρησιμοποιούνται ως δίαυλοι πληροφόρησης δηλ. την τηλεόραση, το ραδιόφωνο, το διαδίκτυο.

Διαδίκτυο-Ιντερνετ: Έτσι καλείται το παγκόσμιο δίκτυο ηλεκτρονικών υπολογιστών που είναι συνδεδεμένοι μεταξύ τους ηλεκτρονικά. Το διαδίκτυο επιτελεί πολλές λειτουργίες αλλά αυτό που το διαφοροποιεί από τα άλλα μέσα ενημέρωσης είναι ο τεράστιος όγκος πληροφοριών στον οποίο έχουν πρόσβαση οι χρήστες.

Ψηφιακή ανισότητα: Η κοινωνική, οικονομική και πνευματική ανισότητα που προκύπτει από την αδυναμία ανθρώπων και κοινωνικών ομάδων να αποκτήσουν πρόσβαση στην ψηφιακή τεχνολογία και να αξιοποιήσουν σε προσωπικό και σε κοινωνικό επίπεδο τα οφέλη της κοινωνίας της πληροφορίας.

Ψηφιακή επανάσταση: Η ταχύτατη εξέλιξη και διάδοση των ψηφιακών συσκευών –κυρίως των ηλεκτρονικών υπολογιστών– η οποία άλλαξε ριζικά τον τρόπο επικοινωνίας των ανθρώπων, τον τρόπο σκέψης, τις καθημερινές συνήθειες και γενικότερα τον τρόπο ζωής μας.

Ψηφιακό βιβλίο (E-book): Η ψηφιακή έκδοση ενός τυπωμένου βιβλίου, το οποίο μπορεί να διαβαστεί στην οθόνη ενός σταθερού ή φορητού ηλεκτρονικού υπολογιστή ή να αποτελέσει αντικείμενο επεξεργασίας από τον αναγνώστη. Άρης /9/2009

Ψηφιακό χάσμα: Η άβυσσος που χωρίζει τις χώρες που αξιοποιούν την ψηφιακή τεχνολογία, και κατ' επέκταση τον πληροφοριακό πλούτο του διαδικτύου, από αυτούς που εκείνες που την αγνοούν.

Ψηφιακός αναλφαβητισμός: Η αδυναμία ή η άρνηση ενός ανθρώπου ή μιας κοινωνικής ομάδας να χρησιμοποιήσει τον ηλεκτρονικό υπολογιστή, να επικοινωνήσει μέσω διαδικτύου αλλά και να αξιοποιήσει τον τεράστιο όγκο πληροφοριών που προσφέρει η ψηφιακή τεχνολογία.

Ψηφιακός αποκλεισμός: Κάθε προσπάθεια άμεσης ή έμμεσης παρεμπόδισης ανθρώπων ή κοινωνικών ομάδων να έχουν πρόσβαση στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές, το διαδίκτυο καθώς και στον πλούτο των πληροφοριών που συνεπάγεται η αξιοποίησή τους.

Τηλεοπτικός αναλφαβητισμός καλείται η αδυναμία του αναγνώστη ή ακροατή να ερμηνεύσει και να επεξεργαστεί κριτικά τα μηνύματα του δημοσιογραφικού λόγου. Δηλ. η αδυναμία του να εντοπίσει και να διακρίνει το σχόλιο από την είδηση, τη μεροληπτική ή προπαγανδιστική παρουσίαση των ειδήσεων.

Βιβλίο: σύνολο χειρόγραφων ή τυπωμένων φύλλων που είναι δεμένα και καλύπτονται από εξώφυλλο και εκδίδονται σε πολλά αντίτυπα με σκοπό να διαβαστούν από το κοινό. Τα βιβλία ταξινομούνται σε κατηγορίες ανάλογα με το περιεχόμενό τους, τη μορφή τους ή το σκοπό τους.

Κόμικς: πρόκειται για εικονογραφημένες ασπρόμαυρες ή έγχρωμες ιστορίες με περιπετειώδες, χιουμοριστικό, σατιρικό κ.λ.π. περιεχόμενο. Απευθύνονται περισσότερο σε παιδιά και νεαρές ηλικίες αλλά και σε ενήλικες. Δημοσιεύονται ως αυτοτελείς ιστορίες σε περιοδικά είτε σε συνέχειες σε εφημερίδες.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ-ΕΡΓΑΣΙΑ-ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ

Βιοτικό επίπεδο: Οι υλικές και οικονομικές συνθήκες διαβίωσης ενός ατόμου ή μιας κοινωνίας.

Ποιότητα ζωής: Με τον όρο ποιότητα, σε επίπεδο ανθρώπινης ζωής, νοείται η ύπαρξη υλικών αγαθών, το ανώτερο βιοτικό επίπεδο, Η ποιότητα ζωής δεν εξασφαλίζεται μόνο με τους υλικούς όρους ζωής αλλά και με τους πνευματικούς, ηθικούς και ψυχικούς. Αναφέρεται στην ισορροπία που πρέπει να έχει ο άνθρωπος ανάμεσα στο ευρύτερο φυσικό κοινωνικό περιβάλλον του.

Πρωτεύουσες (βιολογικές) ανάγκες: Οι ανάγκες που σχετίζονται με την επιβίωση μας (τροφή, νερό, στέγη, αναπαραγωγή).

Τεχνητές (πλασματικές) ανάγκες: Οι ανάγκες που έντεχνα υποβάλλει η διαφήμιση, ώστε να φαίνονται σαν πραγματικές μας επιθυμίες.

Δευτερεύουσες (πολιτισμικές) ανάγκες: Οι ανάγκες που σχετίζονται με τον πολιτισμό (υγεία, μόρφωση, ελεύθερος χρόνος, ψυχαγωγία, παιχνίδι, καλλιτεχνική έκφραση κτλ.)

Οικονομία είναι το σύνολο των προσπαθειών μιας ανθρώπινης κοινωνίας, που έχουν σκοπό την παραγωγή και την κατανάλωση αγαθών, (ανάπτυξη- πρόοδος)

Ευημερία: Η επάρκεια των υλικών μέσων της ζωής, που επιτρέπει τις απαραίτητες για έναν πολιτισμένο άνθρωπο ανέσεις

Η εργασία είναι μια προγραμματισμένη ενέργεια που μεταχειρίζεται ορισμένα μέσα για να φτάσει σε ορισμένο αποτέλεσμα και για την οποία, αυτός που την ασκεί αμείβεται, την κάνει σοβαρά και έχει τη συνείδηση ότι έχει ταχθεί σε ορισμένη θέση την οποία εάν εγκαταλείψει θα ζημιώσει και τον εαυτό του αλλά και το κοινωνικό σύνολο που περιμένει την προσφορά του.

Χειρωνακτική εργασία: καλείται η εργασία για την εκτέλεση της οποίας απαιτούνται σωματική /μυϊκή δύναμη.

Πνευματική εργασία: καλείται η εργασία για την εκτέλεση της οποίας απαιτούνται πνευματικές ικανότητες, ανώτερες θεωρητικές σπουδές.

Τηλεργασία καλείται η εργασία που εκτελείται εκτός του παραδοσιακού χώρου εργασίας (γραφεία, εργοστάσια, υπηρεσίες κ.λ.π.) με τη χρήση τηλεπικοινωνιακών και προηγμένων τεχνολογιών πληροφόρησης.

Εξειδίκευση είναι η αποκλειστική ενασχόληση με ένα πολύ μερικό και ειδικό αντικείμενο εργασίας ή μελέτης και η παράλληλη απόκτηση πολύ ειδικών γνώσεων και ικανοτήτων γύρω από το ίδιο αντικείμενο.

Εργασιακή αλλοτρίωση: (άλλος+τρέω=τρέπομαι σε φυγή) ο όρος αναφέρεται στην ψυχική και συναισθηματική αποξένωση του εργαζόμενου από τη δουλειά του.

Επάγγελμα είναι η κύρια και συνεχής εργασία στην οποία επιδίδεται κάποιος, για να εξοικονομήσει τα απαραίτητα αγαθά που ικανοποιούν τις βιολογικές ανάγκες του

Επαγγελματικός προσανατολισμός: η συστηματική επιστημονική βοήθεια και το σύνολο των μέσων και των ενεργειών με τα οποία το άτομο ενημερώνεται για τα ε[αγγέλματα και τις ιδιαίτερες ικανότητες και κλίσεις του ώστε να επιλέξει συνειδητά το επάγγελμα που του ταιριάζει.

Επαγγελματική συνείδηση: Η συνειδητοποίηση των ηθικών δεσμεύσεων (υποχρεώσεων) που συνεπάγεται η άσκηση ενός επαγγέλματος και η επίγνωση του ανθρώπου ότι με αυτό συμβάλλει, εκτός από την ατομική, στην κοινωνική πρόοδο.

Λειτουργήμα: Ο όρος χρησιμοποιείται για να δηλωθεί η διαφορά από τον όρο επάγγελμα, που δηλώνει το βιοποριστικό μέσο που αποβλέπει σε οικονομικά οφέλη. Ο όρος λειτουργήμα αναφέρεται σε ορισμένα επαγγέλματα, τα οποία η κοινωνία ιεραρχεί διαφορετικά επειδή βασικός σκοπός τους είναι να υπηρετήσουν τον άνθρωπο.

Βιοπάλη : Ο αγώνας του ανθρώπου για την εξασφάλιση των απαραίτητων μέσων για την επιβίωσή του.

Βιοπορισμός: Η εξασφάλιση των υλικών μέσων επιβίωσης, ιδιαίτερα με την προσωπική εργασία.

Ανεργία: πρόκειται για κατάσταση κατά την οποία προσφέρονται λίγες θέσεις εργασίας ενώ υπάρχουν πολλοί ενδιαφερόμενοι γι' αυτήν.

ΟΡΙΣΜΟΙ ΕΝΝΟΙΩΝ Β' ΛΥΚΕΙΟΥ επιμέλεια Μαρία Κάππου

Αεργία: ο όρος σημαίνει την εκούσια αποχή από την εργασία που οφείλεται σε νωθρότητα, τεμπελιά ή την εξασφαλισμένη κάλυψη των αναγκών του ανθρώπου με άλλους τρόπους

ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ-ΥΠΕΡΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ

Διαφήμιση: Η δημιουργία και η προβολή πρωτότυπου μηνύματος με διάφορα μέσα που αποσκοπεί στη διέγερση της επιθυμίας για κατανάλωση αγαθών και υπηρεσιών.

Διαφημιστικές τεχνικές: Οι ιδιαίτερες μέθοδοι με τις οποίες ο διαφημιστής επιχειρεί να καταστήσει το μήνυμα αποτελεσματικότερο. Οι μέθοδοι αυτές αποβλέπουν στην αξιοποίηση της εικόνας και του ήχου, στον κατάλληλο χειρισμό της γλώσσας (τη συγκινησιακή φόρτιση του μηνύματος, τα λογοπαίγνια κτλ

Σλόγκαν: Μια σύντομη και εντυπωσιακή φράση που εκφράζει το σημαντικότερο πλεονέκτημα ενός προϊόντος ή το μήνυμα που ο διαφημιστής επιδιώκει να μεταφέρει στο δημοτικό τους. Χρησιμοποιεί ίδιες μεθόδους με την εμπορική διαφήμιση.

Συγκαλυμμένη ή γκρίζα διαφήμιση: Η προβολή ενός προϊόντος όχι στον προβλεπόμενο διαφημιστικό χώρο και χρόνο, αλλά κατά τη διάρκεια της κανονικής ροής κινηματογραφικών ταινιών, τηλεοπτικών σειρών, μουσικών εκπομπών ή ηλεκτρονικών παιχνιδιών ως «τυχαίο» στοιχείο του σκηνικού ή του σεναρίου. Στα έντυπα μέσα ενημέρωσης, εμφανίζεται συνήθως με τη μορφή είδησης.

Κοινωνική διαφήμιση: Η διαφήμιση που έχει στόχο να ευαισθητοποιήσει το κοινό αναφορικά με ένα σημαντικό κοινωνικό ζήτημα. Χρησιμοποιεί ίδιες μεθόδους με την εμπορική διαφήμιση, αλλά χωρίς κερδοσκοπική επιδίωξη

Πολιτική διαφήμιση: Η διαφήμιση που αποβλέπει στην προβολή ενός πολιτικού προσώπου ή μιας πολιτικής παράταξης με σκοπό την αύξηση της δημοτικότητάς τους. Χρησιμοποιεί ίδιες μεθόδους με την εμπορική διαφήμιση. Άρης Γιαβρή

Εξανδραποδίζω: *Κυριολεκτικά:* Πουλώ έναν άνθρωπο ως δούλο. *Μεταφορικά:* Αλλοιώνω τις ηθικές αξίες ενός ανθρώπου και τον μετατρέπω σε άβουλο όργανό μου.

Απληστία (η): Η ακόρεστη (άσβεστη, έντονη) επιθυμία του ανθρώπου να αποκτά υλικά αγαθά

Πλεονεξία (η): Η μανιώδης επιδίωξη ενός ανθρώπου να αποκτά περισσότερα (υλικά αγαθά ή χρήματα) από όσα έχει ή δικαιούται.

Καταναλωτισμός: Ο τρόπος ζωής που ταυτίζει την ευτυχία με την κατανάλωση και την κατοχή υλικών αγαθών.

Εμπορική Διαφήμιση: Η προσπάθεια επηρεασμού της καταναλωτικής συμπεριφοράς των πολιτών, με την προβολή πειστικών μηνυμάτων που αποσκοπούν στην αγορά προϊόντων ή υπηρεσιών.

Κοινωνική διαφήμιση: Η διαφήμιση που έχει στόχο να ευαισθητοποιήσει το κοινό για ένα κοινωνικό ζήτημα. Χρησιμοποιεί ίδιες μεθόδους με την εμπορική διαφήμιση, αλλά χωρίς κερδοσκοπική επιδίωξη.

Πολιτική διαφήμιση: Η διαφήμιση που αποβλέπει στην προβολή ενός πολιτικού προσώπου ή μιας πολιτικής παράταξης με σκοπό την αύξηση της επιρροής της

Καταναλωτισμός: Αποτελεί φαινόμενο οικονομικό και κοινωνικό. Οικονομικό γιατί έχει σχέση με την παραγωγή και τη χρήση των αγαθών, και κοινωνικό γιατί η ύπαρξη και η λειτουργία του επιδρούν στη συμπεριφορά και στον τρόπο ζωής μεγάλων κοινωνικών στρωμάτων.

Η υπερκατανάλωση (καταναλωτισμός) ξεπερνά τις πραγματικές ανάγκες του ανθρώπου. Ικανοποίηση της τεχνητά ερεθισμένης φαντασίας, μια φανταστική εκτέλεση, αποξενωμένη από τους συγκεκριμένους, πραγματικούς εαυτούς μας.

Επιδεικτική κατανάλωση: Η κατανάλωση ακριβών υλικών αγαθών και υπηρεσιών, με σκοπό να προβάλλει το άτομο την υψηλή κοινωνική θέση (status) και τον πλούτο του. Η επιδεικτική κατανάλωση υπαγορεύεται από κοινωνικούς παράγοντες (τη ματαιοδοξία του ανθρώπου) και όχι από την ανάγκη για κάλυψη των πρωτευουσών αναγκών.

Αλλοτρίωση: Η αποξένωση του ατόμου από τον εαυτό του και τις πραγματικές ανάγκες

ΟΡΙΣΜΟΙ ΕΝΝΟΙΩΝ Β' ΛΥΚΕΙΟΥ επιμέλεια Μαρία Κάππου

Ένδεια (η): Η απουσία, η παντελής έλλειψη των οικονομικών πόρων που είναι αναγκαίοι για μια αξιοπρεπή ζωή. *Μεταφορικά*, μπορούμε να μιλήσουμε για ένδεια ιδεών, γνώσεων, επιχειρημάτων· για πνευματική ένδεια, κτλ. πραγμάτων που είναι αναγκαία για έναν άνθρωπο

Λιτότητα: η ολιγάρκεια, η αποφυγή κάθε περιττού στον τρόπο ζωής, ο περιορισμός στα λίγα και απαραίτητα

Εγκράτεια : η ικανότητα ενός ατόμου να ελέγχει και να περιορίζει στο ελάχιστο τις ορμές και τις επιθυμίες που έχουν σχέση με τις υλικές απολαύσεις.

ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ-ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΡΟΝΟΣ

Ελεύθερος χρόνος: Ο χρόνος που διαθέτουμε σε δημιουργικές και μη χρησιμοθηρικές δραστηριότητες, με τις οποίες επιδιώκουμε τη σωματική, την πνευματική και την ψυχική μας αναζωογόνηση.

Σχόλη : Ο μη εργάσιμος χρόνος που διαθέτουμε για ανάπαυση και χαλάρωση. Άρη

Διασκέδαση (η): Η απαλλαγή του ανθρώπου από τις έγνοιες της καθημερινής ζωής και η εύθυμη διάθεση που τη συνοδεύει.

Ψυχαγωγία (η): Η πνευματική και ψυχική ανάταση του ανθρώπου, η οποία προέρχεται από την ενεργό συμμετοχή του σε δημιουργικές δραστηριότητες (διάβασμα, αθλητισμός, παρακολούθηση θεατρικών παραστάσεων και κινηματογραφικών ταινιών και άλλων).

Κουλτούρα (η) (1): Η πνευματική και ψυχική καλλιέργεια του ανθρώπου· η παιδεία.

Κουλτούρα (2): Το σύνολο γνώσεων, τεχνικών εξελίξεων, παραδόσεων, εθίμων, μορφών συμπεριφοράς κτλ. που χαρακτηρίζουν ένα κοινωνικό σύνολο· ο πολιτισμός.

Ενεργητική (δημιουργική) ψυχαγωγία: Η ψυχαγωγία που βασίζεται στη δημιουργική συμμετοχή ή στην επινόηση δραστηριοτήτων που συμβάλλουν στην πνευματική και ψυχική μας καλλιέργεια

Παθητική ψυχαγωγία: Η ψυχαγωγία που εξουδετερώνει τη δημιουργική διάθεση για πνευματική και ψυχική καλλιέργεια

Βιομηχανία του ελεύθερου χρόνου: Το σύνολο των τυποποιημένων και ακριβοπληρωμένων (μερικές φορές) δραστηριοτήτων που προσφέρονται για αναψυχή σε ειδικούς χώρους (παιδότοπους, κέντρα διασκέδασης, πολυχώρους κ. ά.), εξαιτίας της αυξανόμενης έλλειψης ελεύθερου χρόνου και της αδυναμίας να τον αξιοποιήσουμε μόνοι μας δημιουργικά

Μαζική κουλτούρα: Το σύνολο των τυποποιημένων πολιτιστικών προϊόντων που προσφέρονται από τη βιομηχανία της ψυχαγωγίας για κατανάλωση, προκειμένου το κοινό να γεμίσει τον ελεύθερο χρόνο του.

Ριάλιτι σόου: Με τον όρο αυτό εννοούμε τηλεοπτικές εκπομπές που καταγράφουν ιστορίες της καθημερινής ζωής στις οποίες πρωταγωνιστούν απλοί άνθρωποι, οι οποίοι δημοσιοποιούν/εκθέτουν σε ειδικούς ή στο κοινό προσωπικά προβλήματα.

Τέτοιες εκπομπές είναι: Σόου για ταλέντα ηθοποιίας, μουσικής, modeling, Παιχνίδια επιβίωσης ή συνύπαρξης με αγνώστους Διαγωνισμοί μαγειρικής Θεαματοποίηση του ανθρώπινου πόνου.

ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΑ-ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΕΙΣ

Στερεότυπο: Η απλοποιημένη, σχηματοποιημένη και πολλές φορές στρεβλή άποψη για κάποιο φαινόμενο. Μπορεί να είναι θετικά ή αρνητικά. Στη δημιουργία τους συντελούν η τάση για κατηγοριοποίηση και οι εμπειρίες μας

Προκατάληψη: Είναι η διαμορφωμένη εκ των προτέρων αρνητική γνώμη, κρίση ή στάση, χωρίς τη σε βάθος έρευνα των πραγμάτων.

Διακρίσεις: περιορισμός ή στέρηση των δικαιωμάτων μιας ορισμένης κατηγορίας πολιτών που θεωρούνται κατώτεροι: Οι φυλετικές διακρίσεις των λευκών εναντίον των μαύρων. Κοινωνικές διακρίσεις σε βάρος των γυναικών / των αναπήρων. Ταξικές διακρίσεις

ΟΡΙΣΜΟΙ ΕΝΝΟΙΩΝ Β' ΛΥΚΕΙΟΥ επιμέλεια Μαρία Κάππου

Ρατσισμός: Είναι ένα σύνθετο φαινόμενο που οικοδομείται τόσο από στερεότυπα όσο και από προκαταλήψεις. Ορίζεται ως η προκατάληψη έναντι μιας φυλετικής, εθνικής, κοινωνικής, θρησκευτικής κτλ, ομάδας, και εκδηλώνεται με δυσμενή διάκριση, την περιθωριοποίηση και τον κοινωνικό αποκλεισμό αυτής της ομάδας.

Φυλετικός ρατσισμός: διάκριση των λαών με κριτήριο το χρώμα, τη φυλή.

Θρησκευτικός ρατσισμός: Διάκριση με κριτήριο τη θρησκεία.

Κοινωνικός ρατσισμός: διάκριση με κριτήριο την κοινωνική θέση κάποιου ή τις αδυναμίες του.

Σεξισμός: Ο Σεξισμός θεωρείται η διάκριση εναντίον ανθρώπων βασισμένη στο φύλο τους ή τον σεξουαλικό τους προσανατολισμό, αλλά μπορεί επίσης να αναφέρεται σε όλες τις διαφοροποιήσεις που βασίζονται στο φύλο ή τον σεξουαλικό προσανατολισμό

Ισότητα: Το δικαίωμα της ίσης (χωρίς διακρίσεις) αντιμετώπισης των ανθρώπων-πολιτών από τα θεσμικά όργανα μιας πολιτείας

Εθνικισμός: Η φανατική εξύψωση κάθε όψης της εθνικής ζωής, καθώς και η υποτίμηση και καταπολέμηση κάθε ξένου στοιχείου. Αναγορεύει την αφοσίωση στο οικείο είδος σε υπέρτατη ηθική υποχρέωση.

Σοβινισμός: Η φανατική προσήλωση στην ιδέα της πατρίδας, που συνοδεύεται από μίσος και περιφρόνηση για τους άλλους λαούς και που συχνά εκδηλώνεται με επιθετικότητα εναντίον τους. Η λέξη είναι γαλλική: chauvinisme.

Ξενοφοβία: Το αίσθημα φόβου ή αντιπάθειας σε κάθε τι ξένο.

Κοινωνικός αποκλεισμός: Κάθε προσπάθεια παρεμπόδισης ατόμων ή κοινωνικών ομάδων να ασκήσουν τα δικαιώματά τους και να απολαύσουν τα δημόσια αγαθά (συμμετοχή στα κοινά, εκπαίδευση, περίθαλψη κτλ).

Ανθρωπισμός: Ο Ανθρωπισμός/Ουμανισμός είναι ένα σύνολο αντιλήψεων και συμπεριφορών/ενεργειών που δίνουν έμφαση στην αξία του ανθρώπου και τον τοποθετούν στο κέντρο του ενδιαφέροντος και κάθε δραστηριότητας (πολιτικής, δημοσιογραφικής, καλλιτεχνικής, επιστημονικής).

Ανεκτικότητα: Το να δεχόμαστε τους άλλους με τις ιδιαιτερότητες τους.

Μισαλλοδοξία: Το μίσος ενός ανθρώπου ή μιας κοινωνικής ομάδας για ιδέες και τρόπους ζωής που διαφέρουν από τους δικές της. Η μισαλλοδοξία ισοδυναμεί με έλλειψη ανεκτικότητας

ΤΕΧΝΗ-ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Τέχνη : Η αισθητοποίηση/μορφοποίηση ιδεών, συναισθημάτων, καταστάσεων με διάφορα μέσα (εικόνες, ήχους, σχήματα, χρώματα, υλικά, κίνηση, λόγο κ.λ.π.) Η ελεύθερη και δημιουργική έκφραση, που αναπαριστά την πραγματικότητα ή τη φαντασία και προκαλεί αισθητική συγκίνηση

Καλές τέχνες: λογοτεχνία, μουσική, ζωγραφική, θέατρο, χορός, κινηματογράφος, όπερα, αρχιτεκτονική, γλυπτική

Λογοτεχνία: είναι η ενασχόληση με την καλλιέργεια του έντεχνου λόγου.

Ποίηση: η τέχνη της δημιουργίας ποιημάτων

Πεζογραφία: συγγραφή έργων σε πεζό λόγο. Ο όρος χρησιμοποιείται σε αντιδιαστολή προς τον έμμετρο λόγο.

Εφαρμοσμένες τέχνες: τέχνες όπως η αργυροχρυσοχοΐα, η αγγειοπλαστική, η μεταλλοτεχνία, η επιπλοποιΐα, η υαλουργία κ.λ.π.) οι οποίες υπηρετούν και πρακτικές ανάγκες εκτός από το ωραίο.

Λαϊκή/παραδοσιακή τέχνη: είναι αυτή που ξεπηδά αυθόρμητα και ανεπιτήδευτα μέσα από το λαό και όχι από ορισμένα άτομα. Συνδέεται στενά με τις παλαιές συνήθειες και τις παραδόσεις που πολλές διατηρούνται ζωντανές σε αρκετά μέρη της Ελλάδας. Η ελληνική λαϊκή τέχνη εκδηλώνεται κυρίως στην αρχιτεκτονική, τη λαϊκή ζωγραφική και την εικονογραφία, τη μαρμαρογλυπτική και τη χειροτεχνία, δηλαδή στα ρούχα, στην υφαντική, στα κεντήματα, στη δαντελοποιΐα, στα σταμπωτά υφάσματα, στα πέτσινια είδη, στην κεραμική, τη μεταλλουργική, την αργυροχοΐα, την ξυλοτεχνία, την ξυλογλυπτική κλπ. Ειδικότερα η λογοτεχνία αναφέρεται σε παροιμίες, παραμύθια, δημοτικά τραγούδια, ιστορικές αφηγήσεις, μύθους. [Livopedia](#)

Ποιοτική/γνήσια τέχνη: Τα καλλιτεχνικά δημιουργήματα που χαρακτηρίζονται από υψηλή αισθητική ποιότητα, πρωτοτυπία, αυθεντικότητα, ευρηματικότητα, πνευματική ανεξαρτησία και ελευθερία.

Χαμηλής ποιότητας τέχνη/ κίβδηλη τέχνη: Καλλιτεχνικά δημιουργήματα που χαρακτηρίζονται από κοινοτοπία, χαμηλή ποιότητα, τυποποίηση, μιμητισμό.

Εμπορευματοποιημένη τέχνη: παραγωγή έργων τέχνης χαμηλής ποιότητας με μοναδικό σκοπό το κέρδος. Χαρακτηριστικά: προϊόντα μαζικής κουλτούρας, ευτελής ποιότητα, τυποποιημένα, εύπεπτα, αρεστά.

Στρατευμένη τέχνη: παραγωγή έργων τέχνης με σκοπό την προπαγάνδα, δηλαδή την προώθηση πολιτικών και άλλων σκοπιμοτήτων. Χαρακτηρίζεται από διαστρέβλωση της πραγματικότητας, δογματισμό, πνευματική ανελευθερία. Γίνεται όργανο προσηλυτισμού.

Προσηλυτισμός σημαίνει το σύνολο των ενεργειών που χρησιμοποιεί κάποιος για να πείσει τους άλλους προσελκύω να γίνουν οπαδοί ιδίως των ιδεολογικών, των φιλοσοφικών, των πολιτικών του απόψεων

Πολιτικοποιημένη τέχνη: έτσι χαρακτηρίζεται η καλλιτεχνική δημιουργία που στρατεύεται σε κοινωνικούς σκοπούς όπως η αποκάλυψη της αλήθειας, η καταγγελία της εκμετάλλευσης, της παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δηλαδή η τέχνη που επιτελεί παράλληλα και κοινωνικό σκοπό.

Αισθητική: Είναι η αντίληψη και κρίση για το ωραίο, όπου αυτό είναι δυνατόν να εμφανισθεί

Αισθητική συγκίνηση είναι η συναισθηματική κατάσταση που βιώνει ο άνθρωπος (ευφορία, πληρότητα, ψυχική συγκίνηση, θαυμασμός) που προκαλείται από την επαφή του με τα καλλιτεχνικά δημιουργήματα (λογοτεχνικά έργα, μουσική κινηματογράφο, θέατρο, χορό κ.λ.π.)

Καλαισθησία: η ικανότητα που έχει κάποιος να διακρίνει και να εκτιμά ή και να δημιουργεί το αισθητικά καλό, το ωραίο.

Εστέτ ο [estét] Ο (άκλ.) : αυτός που θεωρεί το ωραίο ως πρωταρχική αξία και με βάση αυτό κρίνει, αξιολογεί όλες τις άλλες.

Αισθητισμός/το δόγμα η τέχνη για την τέχνη: καλλιτεχνικό ρεύμα που θεωρεί το τυπικά ωραίο ως πρωταρχική αξία και με βάση αυτό κρίνει, αξιολογεί όλες τις άλλες. Δηλαδή στην προκειμένη περίπτωση ο καλλιτέχνης δεν ενδιαφέρεται για το περιεχόμενο του έργου (κοινωνικά μηνύματα) αλλά περισσότερο για την ιδιοτυπία της μορφής, γεγονός που παρεμποδίζει την προσέγγιση αυτών των έργων τέχνης από το πλατύ κοινό. Τα έργα αυτά απευθύνονται σε μια ελίτ των εστέτ.

Ελίτ η [elít] Ο (άκλ.) : τα πρόσωπα που θεωρείται ότι αποτελούν το πιο εκλεκτό (καλλιεργημένο, εξευγενισμένο κτλ.) τμήμα ενός κοινωνικού συνόλου· ο όρος χρησιμοποιείται σε αντιδιαστολή προς το κοινό πλήθος, το λαό ή τη μάζα·

Ελιτισμός: άποψη που υπερεκτιμά την αξία της ελίτ ενός κοινωνικού συνόλου, έναντι της των άλλων μελών του (της μάζας, του πλήθους, του λαού) τη γνώμη των οποίων απαξιώνει.

Καλαισθησία: ιδιαίτερη ικανότητα κάποιου να διακρίνει και να εκτιμά το ωραίο

Ακαλαισθησία η ιδιότητα αυτού που δεν έχει την αίσθηση του ωραίου

Κίτς (το): Η κακόγουστη μίμηση των υψηλών αξιών της τέχνης με σκοπό την παραγωγή εύπεπτων έργων, που διαστρεβλώνουν τις αισθητικές αξίες του ανθρώπου, κολακεύουν τη ματαιοδοξία του και δεν απαιτούν καμιά αισθητική καλλιέργεια. Η προέλευση της λέξης δεν είναι σαφής. Η λέξη kitsch πρωτοεμφανίστηκε στο Μόναχο το 1860, για να περιγράψει τα φθηνά, και μάλλον κακόγουστα, έργα τέχνης που προσφέρονται για λαϊκή κατανάλωση.

Μαζικό γούστο: Το σύνολο των αισθητικών αξιών που επιβάλλει στο κοινό η μαζική κουλτούρα

Κιτσαρία η [kitsaría] **1.** χαρακτηρισμός κραυγαλέα κακόγουστου πράγματος ή

προσώπου. **2.** σύνολο από εξαιρετικά κακόγουστα πράγματα

Αισθητική αγωγή: η αγωγή που σκοπό έχει την προαγωγή της αισθητικής. Ο όρος αναφέρεται στη συστηματική προσπάθεια από εξειδικευμένους εκπαιδευτικούς στα πλαίσια της σχολικής εκπαίδευσης να βοηθήσει τους νέους να προσεγγίσουν τα έργα τέχνης ώστε να ανακαλύψουν

ΟΡΙΣΜΟΙ ΕΝΝΟΙΩΝ Β' ΛΥΚΕΙΟΥ επιμέλεια Μαρία Κάππου

και να βιώσουν την ομορφιά και την αξία της τέχνης. Η προσπάθεια αυτή βασίζεται κυρίως στη γνωριμία των μαθητών με έργα τέχνης (μουσική, θέατρο, χορός, ζωγραφική) και σε ειδικά πολιτιστικά προγράμματα, στα οποία συμμετέχουν εθελοντικά οι μαθητές.

Κριτική τέχνης: με τον όρο αυτό αναφερόμαστε στην εμπειριστατωμένη μελέτη ενός καλλιτεχνικού δημιουργήματος και τη διατύπωση αιτιολογημένων κρίσεων για την αξία τους από ειδικούς στα θέματα τέχνης.

Ο κριτικός έργου τέχνης: αναφέρεται στο περιεχόμενο του έργου, στη μορφή, στον καλλιτέχνη και τη σχέση του με συνθήκες της εποχής κατά την οποία δημιουργήθηκε το έργο του. Ο κριτικός επιλέγει και αναδεικνύει το έργο ενός καλλιτέχνη, κάνει το έργο γνωστό στην κοινωνία και τους καλλιτεχνικούς κύκλους, γι' αυτό ο ρόλος του είναι καταλυτικός και η ευθύνη του μεγάλη. « Ένας κριτικός μπορεί να γίνει παιδαγωγός του λαού. Να του αποκαλύψει τα πραγματικά έργα τέχνης, να τον μυήσει με σωστές αναλύσεις στα μυστικά της καλλιτεχνικής δημιουργίας και να τον κάνει ικανό να οικειωθεί ένα αισθητικό μήνυμα.

ΚΡΙΤΙΚΗ-ΑΥΤΟΚΡΙΤΙΚΗ-ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑ

Αξιολόγηση: προσδιορισμός της αξίας, της σημασίας, της ποιότητας ενός πράγματος με καθορισμένα κριτήρια

Είδη: θετική-αρνητική

Κριτική: είναι η επισήμανση των αρετών ή μειονεκτημάτων ενός προσώπου, μιας ιδεολογίας, ενός έργου, ενός θεσμού, ενός προτύπου, μιας συμπεριφοράς κ.λ.π. και η διατύπωση γνώμης, τεκμηριωμένης αξιολόγησης για την αξία ή απαξία τους με βάση συγκεκριμένα κριτήρια.

Είδη:

(ως προς το περιεχόμενο) πολιτική, εκπαιδευτική, επιστημονική, κριτική της τέχνης, κ.λ.π.

(ως προς τις προθέσεις) καλοπροαίρετη-κακοπροαίρετη

(ως προς την ποιότητα) γόνιμη/εποικοδομητική-άγονη/αρνητική, εξοντωτική

Ακρισία: απουσία κριτικής, η έλλειψη σωστής κρίσης, η αδυναμία να κρίνει κανείς σωστά· απερισκεψία, επιπολαιότητα.

Αυτοκριτική: η ικανότητα να ερευνούμε, να παρατηρούμε και να εντοπίζουμε τα ελαττώματα και τις αδυναμίες μας, ή τις δυνατότητές μας.

Αυτοέλεγχος: Η δυνατότητα να ρυθμίζουμε τη συμπεριφορά και τις ενέργειές μας.

Αυτογνωσία: Η επίγνωση των αρετών και των αδυναμιών μας, η δυνατότητα να συνειδητοποιούμε τα όρια, τις κλίσεις, τα ταλέντα μας, πιθανές δεξιότητες

Αμφισβήτηση Οι νέοι αμφισβητούν το κατεστημένο.

Λέγοντας αμφισβήτηση εννοούμε την κατάκριση μιας δεδομένης κατάστασης ,αναθεώρηση και προσπάθεια βελτίωσής της .

Με τον όρο κατεστημένο εννοούμε την ισχύουσα οργάνωση της κοινωνίας σε εκπαιδευτικό , ηθικό , κοινωνικό , πολιτικό , οικονομικό επίπεδο.

Γενιά της αμφισβήτησης: Οι νέοι οι οποίοι στη δεκαετία 1960-1970 αντιπαρατέθηκαν δυναμικά στον πολιτικό συντηρητισμό, στις κοινωνικές συμβάσεις, στον ρατσισμό και στον πόλεμο, επιδιώκοντας την αλλαγή των πολιτικών και των κοινωνικών αξιών.

ΠΑΙΔΕΙΑ-ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Γνώση: Η δυνατότητα επεξεργασίας πληροφοριών και βιωμάτων η οποία συμβάλλει στη δημιουργία εικόνων και αντιλήψεων που σχηματίζουμε για τα πράγματα, τον άνθρωπο, τη φύση, τον πολιτισμό και τον κόσμο.

Παιδεία: Το σύνολο των διαδικασιών και των ενεργειών μέσω των οποίων ο άνθρωπος πετυχαίνει την πνευματική, ηθική και κοινωνική ολοκλήρωσή του.

Διαδικασίες: οικογένεια, εκπαίδευση, ΜΜΕ, πολιτιστικές εκδηλώσεις, τουρισμός, εκδρομές, βιβλίο κ.λπ.

Εκπαίδευση/σχολείο είναι ο κοινωνικός θεσμός που επιλέγει και οργανώνει τη μετάδοση γνώσεων, επαγγελματικών και τεχνικών δεξιοτήτων, πολιτισμικών αξιών, κανόνων και κοινωνικών προσδοκιών.

Σκοποί: οι μαθητές να διευρύνουν τη γνώση τους, να διαμορφώσουν σταθερές ηθικές αρχές, να αποκτήσουν δεξιότητες, να συνεργάζονται δημιουργικά, να αναπτύξουν κοινούς στόχους και να μάθουν πως να μαθαίνουν.

Μάθηση : Η διαδικασία **κατάκτησης γνώσεων, δεξιοτήτων** και αξιών μέσα από τη συστηματική μελέτη, την εμπειρία ή τη διδασκαλία, η οποία προκαλεί μόνιμες μεταβολές στην πνευματική και ηθική συγκρότηση του ανθρώπου.

Παιδεία/Μόρφωση/Πνευματική καλλιέργεια: Η πολύπλευρη (πνευματική, ηθική, αισθητική) καλλιέργεια του ανθρώπου.

Φιλομάθεια: Η αγάπη του ανθρώπου για μάθηση – όχι με τη μορφή της άγονης συσσώρευσης ετερόκλητων πληροφοριών, αλλά ως ανάγκη να διευρύνει τον ορίζοντα της γνώσης και της σκέψης του.

Ευρυμάθεια : Ο πλούτος των πνευματικών ενδιαφερόντων και η ευρύτητα των γνώσεων ενός ανθρώπου.

Ημμάθεια : Η ψευδαίσθηση περί κατοχής σπουδαίων γνώσεων, ενώ αυτές είναι ανεπαρκείς συγκεχυμένες.

Ημμάθης : Ο άνθρωπος που βαυκαλίζεται με την ιδέα ότι κατέχει σπουδαίες γνώσεις, ενώ αυτές είναι ανεπαρκείς ή συγκεχυμένες

Χρησιμοθηρία : η αντίληψη σύμφωνα με την οποία πρέπει να επιδιώκουμε ό,τι μας είναι χρήσιμο, ό,τι ικανοποιεί τις υλικές ανάγκες μας.

Βαθμοθηρία : επιδίωξη του μαθητή να αποκτήσει όσο το δυνατό καλύτερους βαθμούς, χωρίς να αποσκοπεί παράλληλα και στην απόκτηση γνώσεων

Φιλαναγνώστης: Ο άνθρωπος που θεωρεί τη συστηματική ανάγνωση γραπτών κειμένων βασική πηγή γνώσης και αφετηρία για την πνευματική του καλλιέργεια.

Αξιολόγηση των μαθητών: αξιολόγηση της επίδοσης, της συμμετοχής, της αποτελεσματικής συνεργασίας.

Αξιολόγηση των εκπαιδευτικών : αξιολόγηση της επιστημονικής κατάρτισης, της διδακτικής ικανότητας, της αποδοτικότητας, της ευσυνειδησίας, κοινωνικές σχέσεις, διαχείριση κρίσεων, γενικότερη συμπεριφορά, κοινωνικός ρόλος, ήθος, ευπρέπεια.

Διαπαιδαγώγηση: Το σύνολο των αρχών (αξιών) και των μεθόδων με τις οποίες διαμορφώνεται η πνευματική στάση και η συμπεριφορά ενός ανθρώπου ή μιας κοινωνικής ομάδας.

Ανθρωπιστική παιδεία/εκπαίδευση είναι εκείνη που αποβλέπει /στοχεύει στην ευρύτερη καλλιέργεια και την ολοκλήρωση της προσωπικότητας του ανθρώπου, στον εξανθρωπισμό του.

Συνδέεται με τις θεωρητικές σπουδές. Παλαιότερα εθεωρείτο η μόνη παιδεία. Την τεχνική την ταύτιζαν με τον όρο εκπαίδευση, έτσι υποτιμήθηκε, εφόσον εκπλήρωνε μόνο πρακτικούς στόχους.

ΟΡΙΣΜΟΙ ΕΝΝΟΙΩΝ Β΄ΛΥΚΕΙΟΥ επιμέλεια Μαρία Κάππου

Αυτό, όμως, προκάλεσε αντιδράσεις, ιδιαίτερα όταν άρχισε η ανάπτυξη του τεχνικού πολιτισμού, με συνέπεια να αντιστραφούν τα δεδομένα και να υποβαθμιστεί η ανθρωπιστική παιδεία. Έτσι, σήμερα, μιλάμε για επιβολή της τεχνοκρατίας στο χώρο της εκπαίδευσης.

Τεχνοκρατική εκπαίδευση: Με τον όρο τεχνοκρατία στην εκπαίδευση εννοούμε τη χρήση επιστημονικών μεθόδων και δεδομένων ακόμα και στα θεωρητικά μαθήματα. Αυτό είναι θετικό και απαραίτητο, γιατί έτσι η μετάδοση της γνώσης συστηματοποιείται και πραγματοποιείται αποτελεσματικότερα.

Όταν όμως ο όρος τεχνοκρατική παιδεία περιορίζεται μόνο στην παροχή τεχνικών, πρακτικών και εξειδικευμένων γνώσεων από το σχολείο εμπεριέχει πολλούς κινδύνους.

Τεχνοκράτης: επιστήμονας ο οποίος για τη μελέτη και επίλυση προβλημάτων του οικονομικού, κοινωνικού και πολιτικού χώρου χρησιμοποιεί αυστηρά τα δεδομένα και τις απαιτήσεις της τεχνολογίας, της οικονομίας και της μηχανικής, παραγνωρίζοντας συνήθως τις κοινωνικές επιπτώσεις.

Εξειδίκευση: η αποκλειστική ενασχόληση με ένα πολύ μερικό και ειδικό αντικείμενο εργασίας ή μελέτης και η παράλληλη απόκτηση πολύ ειδικών γνώσεων και ικανοτήτων γύρω από το αντικείμενο αυτό.

Τεχνοκρατική και ανθρωπιστική παιδεία: η εκπαίδευση θα πρέπει να παρέχει τις τεχνικές γνώσεις που θα βοηθήσουν το νέο να παρακολουθήσει τις εξελίξεις της εποχής και του πολιτισμού, ωστόσο είναι απαραίτητο αυτό να συνδυαστεί με μια σωστή ανθρωπιστική παιδεία, η οποία θα παρέχει τη δυνατότητα της ελεύθερης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης της προσωπικότητας του νέου ανθρώπου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης [Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη], Θεσσαλονίκη, 1998-2001
2. Γ. Μπαμπινιώτης, Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, Κέντρο Λεξικολογίας, Αθήνα, 1998
3. Εμμανουήλ Κριαράς, Νέο Ελληνικό Λεξικό της Σύγχρονης Δημοτικής Γλώσσας, εκδοτική Αθηνών, Αθήνα, 1995
4. Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα, <http://ins.web.auth.gr/EISAGOGI.htm>
5. Τεγόπουλου-Φυτράκη, Λεξικό της Ελληνικής Γλώσσας, Αθήνα, 1988
6. www.wikipedia.com (2006-2009)
7. Διδακτικό υλικό για τους θεματικούς κύκλους της Β΄ Λυκείου, Εσωτερικές εκδόσεις εκπαιδευτηρίων Δούκα
8. Ν. Καμαργιάρης, Αγγελική Σερπάνου, Κοινός Νούς, Ελληνοεκδοτική
9. Αλεξάνδρα Στράτου, Έκφραση- Έκθεση β΄ Λυκείου, εκδ. Σαββάλας
10. Άρης Γιαβρής, 500 Αναγκαίοι ορισμοί, 2009, www.arisgiavris.gr